Datorlaboration 2

Måns Magnusson

16 januari 2015

Instruktioner

- $\bullet\,$ Denna laboration ska göras en och en.
- Det är tillåtet att diskutera med andra, men att plagiera eller skriva kod åt varandra är **inte** tillåtet.
- Utgå från laborationsfilen som går att ladda ned **här**
- Laborationen består av två delar:
 - Datorlaborationen
 - $\ Inl\"{a}mning suppgifter$
- \bullet I laborationen finns det extrauppgifter markerade med *. Dessa kan hoppas över.
- $\bullet\,$ Deadline för labben framgår på ${\bf kurshemsidan}$

Innehåll

Ι	Datorlaboration 3		
1	Datastruktur: Matriser 1.1 Logiska matriser	4 5	
2	Datastruktur: data.frame 2.1 Skapa och undersöka en data.frame 2.2 Variabler i en data.frame 2.2.1 Skapa och ta bort variabler 2.2.2 Variabelnamn 2.2.3 Faktorvariabler 2.3 Indexera en data.frame 2.4 * Extraproblem	9 10 10 11 12 13 14	
3	3.1 Kombinera data med rbind() och cbind()	16 17 17 18 18	
4	Datastruktur: Listor 4.1 Indexering av listor	20 21 22	
5	Filhantering och grundläggande input och output (I/O) 5.1 Filhantering	23 23 24 24	
II	Inlämningsuppgifter	25	
6		27 27 28 28	

Del I Datorlaboration

Datastruktur: Matriser

Matriser är ytterligare en datastruktur som används flitigt i R. Den stora skillnaden mot vektorer är att vi har två dimensioner, rader och kolumner. Precis som vektorer kan vi bara ha en typ av värden i en matris. Det betyder att vi kan ha textmatriser, logiska matriser och numeriska matriser.

1. Skapa en matris enligt koden nedan. Studera matrisen, hur ser den ut?

```
x<-c(1,2,3,4,5,6)
min_matris1<-matrix(x,nrow=3,ncol=2)</pre>
```

2. Man behöver inte ange både hur många rader och kolumner matrisen ska ha. Anger man den ena räknar R ut den andra.

```
min_matris2<-matrix(x ,ncol=2)</pre>
```

- 3. Till skillnad mot andra matrisprogram som matlab (och i linjära algebra) så utförs alla operationer på matriser **elementvis** i R. Pröva följande operationer på **min_matris**:
 - (a) Testa att multiplicera alla element med 10.
 - (b) Addera 3 till varje element.
 - (c) Dividera elementen med 4
 - (d) Beräkna resten (modulo) för elementen i matrisen om matrisen divideras med 2.
- 4. För att kombinera matriser till en blockmatris används cbind() (kombinera kolumnvis) och rbind() (kombinera radvis).
- 5. Nu ska du skapa en **större** matris. Skapa vektorerna a, b, c och d (se nedan). Sätt sedan samman dessa vektorer med cbind() till en matris.

```
a<-rep(c(1,2,3,4,5),10)
b<-1:50
c<-(1:50)^2
d<-log(1:50)
stor_matris <- cbind(a,b,c,d)</pre>
```

6. Vill vi skapa en textmatris gör vi ett liknande sätt som med numeriska matriser. Pröva att skapa följande numeriska matris.

```
text <- c("Kalle", "Lisa", "Jonah", "Ghada")
mina_namn <- matrix(text, nrow=2, ncol=2)</pre>
```

7. Statistiska funktioner fungerar på matriser precis som på vektorer. Det R gör är att R först konverterar matrisen till en vektor och utför sedan beräkningen.

```
mean(min_matris1)
median(min_matris1)
sum(min_matris1)
sd(min_matris1)
var(min_matris1)
max(min_matris1)
min(min_matris1)
which.max(min_matris1) # Arg max
which.min(min_matris1) # Arg min
range(min_matris1)
```

8. Utöver dessa funktioner finns det dessutom en del funktioner som är specifika för just matriser (och data.frames längre fram). Vad innebär dessa funktioner?

```
ncol(min_matris1)
nrow(min_matris1)
dims(min_matris1)
```

1.1 Logiska matriser

Logiska matriser kan skapas på två sätt. Ett sätt är att skapa dem som vanliga numeriska matriser och textmatriser skapas. Det går också att använda relationsoperatorer på andra matriser (numeriska eller text) och då returneras en logisk matris.

1. Vi börjar med att skapa en logisk matris på samma sätt som övriga matriser.

```
x<-c(TRUE, TRUE, FALSE, TRUE, FALSE, TRUE)
A<-matrix(x, nrow=3)
```

2. Precis som som vi kan använda plus, minus m.m. för logiska matriser kan vi använda logiska operatorer på logiska matriser. Precis som för logiska matriser sker då operationerna **elementvis**. Pröva följande kod.

```
y<-c(FALSE, TRUE, TRUE, TRUE, FALSE, TRUE)
B<-matrix(y, nrow=3)
A & B

[,1] [,2]
[1,] FALSE TRUE
[2,] TRUE FALSE
[3,] FALSE TRUE
```

```
[,1] [,2]
[1,] TRUE TRUE
[2,] TRUE FALSE
[3,] TRUE TRUE

!A

[,1] [,2]
[1,] FALSE FALSE
[2,] FALSE TRUE
[3,] TRUE FALSE
```

3. Vi kan också använda relationsoperatorer för att skapa logiska vektorer. Precis som när det gäller vektorer sker dessa jämförelser elementvis. Det som returneras är en logisk matris. Pröva följande kod:

```
X <- matrix(1:6, nrow=3)
Y <- matrix(6:1, nrow=3)
X > Y
X <= Y
X == Y</pre>
```

4. Att kombinera statistiska funktioner och logiska matriser är ett snabbt och enkelt sätt att pröva om exempelvis samtliga värden i en stor matris är korrekta. Vill vi pröva om alla element i X är större än 0 kan vi göra på följande sätt:

```
all(X > 0)
```

5. Använd relationsoperatorer för att skapa en logisk matris som indikerar alla element som är större än 20 i stor_matris ovan.

1.2 Indexering av matriser

För att indexera matriser och dataset behöver radindex OCH kolumnindex anges. Precis som vid vektorer används "hakparantes". Radindex anges först och sedan kolumnindex. De olika index separeras med ett komma. Lämnas ett index tomt innebär det att alla rader/kolumner väljs ut. Pröva följande kod:

```
x <- 3:8
min_matris <- matrix(x, nrow=3,ncol=2)</pre>
min_matris
      [,1] [,2]
[1,]
        3
              6
              7
[2,]
         4
[3,]
         5
min_matris[1,]
[1] 3 6
min_matris[,2]
[1] 6 7 8
min_matris[1:2,2]
```

```
[1] 6 7
min_matris[3,1]
[1] 5
min_matris[c(2,1),1]
[1] 4 3
```

En av de mindre bra egenskaperna i R är att väljs en rad eller kolumn ut rduceras detta automatiskt till en vektor. Vill vi inte att detta ska ske (om vi exempelvis vill räkna med en rad eller kolumnmatris) måste vi ange att matrisformatet ska behållas med argumentet drop=FALSE. Pröva koden nedan.

```
min_matris[3, ,drop=FALSE]

[,1] [,2]
[1,] 5 8

min_matris[,1 ,drop=FALSE]

[,1]
[1,] 3
[2,] 4
[3,] 5
```

Precis som när det gäller vektorer kan vi använda index för att ändra enskilda element i en matris.

```
min_matris[2,1] <- 100
```

- 1. Pröva att välja ut följande delar ur matrisen storMat ovan med [,]:
 - (a) Elementet (1, 4)
 - (b) Elementet (2, 1)
 - (c) Rad 2
 - (d) Kolumn 3
 - (e) Elementen (4, 4) och (2, 1)
 - (f) Rad 1 och 4
 - (g) Kolumn 1 till 3
- 2. Precis som med vektorer kan logiska värden användas för att välja ut värden. Stoppa då in en logisk matris av samma storlek i innanför hakparanteserna.

```
min_matris[min_matris < 2]
```

- 3. Pröva på detta sätt att välja ut elementen i matrisen som är större än 5 och mindre än 3.
- 4. Ändra nu följande enskilda värden, rader och kolumner i ${\tt storMat}$ till 0.
 - (a) Elementen (4, 4) och (2, 1)
 - (b) Rad 1
 - (c) Kolumn 4
- 5. Nu ska vissa värden i matrisen stor_matris ändras. Alla värden som är mindre än 3 ska sättas till 0. Alla värden som är strörre än 45 ska sättas till NA. [Tips! Gör detta i flera steg.]

6. Skapa vektorerna y och z och matriserna rad_mat och kol_mat på följande sätt:

```
y<-seq(4,11)
z<-c(rep(2,4),rep(9,4))
rad_mat<-rbind(y,z)
kol_mat<-cbind(y,z)</pre>
```

- 7. Studera dimensionerna på matriserna med funktionen dim().
- 8. För att göra om en matris till en vektor används as.vector(). Pröva funktionen på rad_mat ovan.
- 9. För att ta bort rader eller kolumner från en matris används minustecknet.

```
kol_mat[-5,]

y z
[1,] 4 2
[2,] 5 2
[3,] 6 2
[4,] 7 2
[5,] 9 9
[6,] 10 9
[7,] 11 9
```

10. Om vi tar bort allt så bara en rad- eller kolumnmatris kvarstår reduceras detta till en vektor. Detta kan undvikas med argumentet drop = FALSE:

```
kol_mat[,-1]

[1] 2 2 2 2 9 9 9 9

kol_mat[,-1 , drop = FALSE]

z
[1,] 2
[2,] 2
[3,] 2
[4,] 2
[5,] 9
[6,] 9
[7,] 9
[8,] 9
```

11. Sammantaget kan man konstatera att det är samma principer för att indexera matriser som att indexera vektorer.

Datastruktur: data.frame

En data.frame är det vanligaste sättet att arbeta med statistiska data i R. Det är en stor tabell som innehåller ett antal variabler. I R är egentligen en data.frame bara en samling av lika långa vektorer (variabler) som är sammansatta som en lista (mer om detta senare). Det gör att en data.frame kan ha vektorer av olika typ (ex. text, numeriska, logiska m.m.).

2.1 Skapa och undersöka en data.frame

För att skapa en data.frame används funktionen data.frame() och i denna funktion lägger man till de variabler vi vill ha i vårt datset som vektorer. Som vanligt måste man tillskriva datasetet till ett objektnamn med <-. Vill man namnge variablerna anger man variablerna som argument. För att titta på en hel data.frame skriver man bara namnet för det aktuella objektet.

```
minDF <- data.frame(num = 1:3, text = rep("Text", 3), logi=c(TRUE, TRUE, FALSE))
minDF</pre>
```

 Skapa en data.frame som du kallar minVecka med vektorerna myWeekdays, hours och tasks på följande sätt:

```
days<-c("Monday","Tuesday","Wednesday","Thursday","Friday","Saturday","Sunday")
hour <- c(rep(8, 4), 6, 0, 0)
task <- c(rep("job", 4), "study", rep("fun", 2))
minVecka <- data.frame(myWeekdays = days, hours = hour, tasks = task)</pre>
```

- 2. Pröva att skapa samma data.frame fast utan att ange variabelnamnen. Vad blir då de automatiska variabelnamnen?
- 3. I R finns det ett antal datamaterial förinstallerade med R. För att läsa in dem används funktionen data(). Läs på detta in datasetet iris och studera vad materialet innehåller.

```
data(iris)
iris
```

- 4. Vill vi få mer information om iris kan vi titta i dokumentationen med ?iris.
- 5. För att se vilka data.frames som är förinstallerade med R kan vi andvända följande kod:

```
library(help = "datasets")
```

6. Pröva att läsa in en annan data.frame som verkar intressant och titta på materialet.

- 7. Ofta vill vi studera vår data.frame mer noggrant avseende innehåll. I "Enviroment"-fönstret i R-Studio går det att klicka för att titta på en given data.frame. Studera den data.frame som du precis läst in (iris) på detta sätt i R-Studio.
- 8. Utöver detta finns ett antal funktioner som är relevanta att använda. Pröva följande funktioner på iris.
 - (a) Funktionerna head() och tail(). Pröva att använda argumentet n.
 - (b) Funktionerna summary() och str().
 - (c) Funktionerna dim(), ncol() och nrow().
 - (d) Funktionerna names(), colnames() och rownames().
 - (e) Spara antalet kolumner som antKolumn och antalet rader som antRader med hjälp av ncol() och nrow().

2.2 Variabler i en data.frame

Det är sällan så att vi är intresserade av en hel data.frame. Istället är det enskilda variabler vi är intresserade av att analysera och använda i olika analyssammanhang. I R görs detta genom att vi väljer ut en enskild variabel (som då blir en vektor). Sedan kan vi använda vilka statistiska funktioner vi vill för deskriptiv statistik.

För att "plocka ut" en variabel från en data.frame kan vi göra på flera sätt:

```
iris$Sepal.Width
iris[["Sepal.Width"]]
iris[, "Sepal.Width"]
iris[, 2]
```

I R kan vi jobba med flera data.frames samtidigt. Därför måste vi i varje steg ange vilken data.frame vi arbetar med. I de första tre fallen använder vi variabelnamnet och den sista metoden använder vi vilken kolumn som är variabeln av intresse. Hakparanteser används här för att "indexera" variabler, mer om detta senare.

Det går självklart också att spara en enskild variabel och då sparas den som en vektor.

```
mySepalWidth <- iris$Sepal.Width
```

- 1. Pröva att plocka ut variabeln Species från iris med de tre angivna metoderna ovan.
- 2. Pröva att göra följande analyser med hjälp av de statistiska funktionerna för vektorer.
 - (a) Vad är medianen för Petal.Length? [Tips! median()]
 - (b) Vad är variansen för Sepal.Length? [Tips! var()]
 - (c) Skapa en frekvenstabell för variabeln Species. [Tips! table()]
 - (d) Använd relationsoperatorer för att beräkna medelvärdet avseende Sepal.width för arten (Species) "setosa". [Tips! mean(), Börja med att skapa en logisk vektor med hjälp av relationsoperatorer, du kan också börja med att spara ned vektorn innan.].
 - (e) Vad är decentilerna för Petal.Width? [Tips! quantiles()]
 - (f) Vilka är de tre första värdena i Sepal. Width?

2.2.1 Skapa och ta bort variabler

För att skapa en ny variabel tillskriver vi den nya variabeln (d.v.s. variabelnamnet) en ny vektor av samma längd som den aktuella data.frame. Vill vi skapa en ny variabel som är kvoten mellan Petal.Width och Petal.Length i iris gör vi på följande sätt:

```
iris$newVariable <- iris$Petal.Width / iris$Petal.Length</pre>
```

- 1. Skapa en ny variabel som är summan av Petal. Width och Sepal. Width samt en variabel som är differensen mellan Sepal. Length och Petal. Length.
- 2. I vissa fall vill vi skapa nya kategoriska variabler. Detta kan vi göra på olika sätt. I exemplet nedan vill vi dela in Petal.Width i tre delar. Mindre än 1, mellan 1 och 2 och mer än 2. Antingen kan vi göra det "manuellt" på följande sätt (nu skapar vi en textvariabel, men det går lika gärna att skapa en numerisk variabel):

```
iris$newCat <- "- 1"
iris$newCat[iris$Petal.Width >= 1] <- "1 - 2"
iris$newCat[iris$Petal.Width > 2] <- "2 +"</pre>
```

- 3. Gå igenom koden ovan och se vad som händer i varje steg. Rent faktiskt indexerar vi en del av variabeln med hakparantesen och relationsoperatorn och tillskriver denna del av vektorn ett visst värde. Att göra det manuellt kan tyckas onödigt, men i många fall kanske vi vill göra mindre korrigeringar av variabler och då är detta sätt ofta enkelt.
- 4. Vill vi bara skapa en kategorisk variabel kan vi använda funktionen cut(). För att använda funktionen cut() behöver vi definiera hur kategoriseringen ska göras. Vad är skillnaden mellan de två sätten nedan?

```
iris$newCat2 <- cut(iris$Petal.Width, breaks=2)
iris$newCat3 <- cut(iris$Petal.Width, breaks=c(1, 2, Inf))</pre>
```

5. För att ta bort en variabel tillskriver vi variabeln värdet NULL. Detta innebär att variabeln raderas. Pröva att ta bort de variabler du skapat tidigare.

```
iris$newCat2 <- NULL</pre>
```

2.2.2 Variabelnamn

Ibland vill vi ändra ett variabelnamn vi skapat. Variabelnamn i data.frames kan i princip se ut hur som helst, dock får de inte börja med en siffra. För att det ska vara enkelt att arbeta med dem är det bra om de följer samma regler som variabelnamn för objekt (d.v.s. inte innehålla mellanslag).

- 1. För att ta reda på variabelnamnen i en data.frame används funktionen names(). Det som returneras är en textvektor. Pröva att använda funktionen på iris. Spara ned variabelnamnen som textvektorn namn.
- 2. Vill vi ändra variabelnamnen tillskriver vi dem ett nytt värde. Om vi exempelvis vill byta alla variabler i iris gör vi det genom att "byta ut" den textvektor som innehåller variabelnamnen på följande sätt.

```
names(iris) <- c("var1", "var2", "var3", "var4", "var5")</pre>
```

- 3. Pröva att byta ut alla variabler utom en med godtyckliga variabelnamn. Vad får den variabel som som du inte namngav för namn?
- 4. Använd vektorn namn som du sparade ovan för att återställa variabelnamnen till de namn de hade innan. Kontrollera att namnen är "tillbaka" med names().

5. Vi vet nu hur vi kan ändra samtliga variabler och att variabelnamn fungerar som vanliga textvektorer. Det gör att vi använder samma princip för att ändra enskilda element i en vektor för att ändra ett enskilt variabelnamn.

```
names(iris)[2] <- "variabel2"
names(iris)[c(1,5)] <- c("var1", "var5")</pre>
```

- 6. Pröva att byta ut variabelnamnet på de variabelnamn vars variabelnamn inte har bytts ut ovan. Döp dem till godtyckliga variabelnamn.
- 7. Återställ än en gång variabelnamnen för iris med hjälp av textvektorn namn.

2.2.3 Faktorvariabler

En speciell typ av variabler är så kallade faktorvariabler, factor. I R ser dessa variabler nästan ut som textvektorer. Skillnaden syns om vi använder typeof(). Då framgår att en faktorvariabel är av typen integer, inte character.

Faktorvariabler har två syften, dels att spara minne (heltal tar betydligt mycket mindre utrymme i minnet än textvektorer) och dels kan dessa variabler användas direkt i analysfunktioner som ex. linjär regression och då hanteras de korrekt (med dummyvariabler). Det gör att det ofta kan vara värdefullt att konvertera klassvariabler till faktorvariabler.

1. För att skapa en faktorvariabel använder vi factor().

```
myText <- paste("Text",1:5)
myFactor <- factor(myText)</pre>
```

- 2. Hur ser man skillnad på en textvektor och en faktorvariabel ovan?
- 3. Skapa en faktorvariabel som ser ut på följande sätt som du kallar minFaktor [Tips! rep()]:

```
[1] a a a a a a b b b c c c c
Levels: a b c
```

4. I de fall vi vill använda faktorvariabler i exempelvis en linjär regression blir den första klassen referensklassen. Vill vi ändra referensklass gör vi på följande sätt:

```
myFactor <- relevel(myFactor, ref=3)</pre>
```

- 5. Ändra referensklassen för minFaktor till ''b''.
- 6. Skapar vi en ny data.frame som innehåller en textvektor kommer textvektorn automatiskt översättas till en faktorvariabel. För att undvika detta måste man ange argumentet stringsAsFactors=FALSE.

```
myText <- paste("Text",1:5)
myDataFrame1 <- data.frame(text=myText)
myDataFrame2 <- data.frame(text=myText, stringsAsFactors=FALSE)</pre>
```

7. Skapa en ny data.frame som du kallar minDF. Den ska innehålla minFaktor, både som textvektor och som faktorvariabel.

8. Vill vi byta en eller flera "etiketter" i en faktorvariabel gör vi det på ett liknande sätt som vi byter variabelnamn. Med funktionen level() får vi tillgång till de olika kategorierna som en textvektor. Precis som för variabelnamn kan vi använda detta för att ändra klassetiketter:

```
level(myFactor)
level(myFactor)[1] <- "Ny label"</pre>
```

- 9. Ändra ettiketterna ''a'' och ''c'' i minFaktor ovan till ''first'' och ''last''.
- 10. Då faktorvariabler "under the hood" är en heltalsvektor kan konverteringar ibland bli förvirrande. Konverterar vi en faktorvariabel till numerisk variabel blir den denna underliggande heltalsvektor. Vill vi få tillgång till klassetiketterna måste vi konvertertera faktorvariabeln till en textvektor. Pröva as.numeric() och as.character() på minFaktor.
- 11. Faktorvariabler motsvarar nominala variabler. Vi kan också skapa ordinala variabler med funktionen factor() om vi anger argumentet ordered=TRUE. Automatisk kommer ordningen vara sorterat efter de olika klasserna sett som text. Se exempel nedan (och notera klass "10").

```
myFactor <- factor(as.character(1:10), ordered=TRUE)
myFactor[1] > myFactor[10]
[1] FALSE
```

12. Skapa en ny version av minFaktor, men gör den till en "ordered factor". Pröva att jämför olika värden med relationsoperatorer.

2.3 Indexera en data.frame

För att indexera en data.frame (eller välja ut subset) behöver både radindex **OCH** kolumnindex anges. Precis som vid vektorer används "hakparantes". Radindex anges först och sedan kolumnindex. Tänk matriser. De olika index separeras med ett komma. Lämnas ett index tomt innebär det att alla rader/kolumner väljs ut.

1. Pröva följande kod med vårt dataset iris.

```
data(iris)
iris[1,]
iris[,2]
iris[1:2,2]
iris[3,1]
iris[c(2,1),1]
```

2. En av de mindre bra egenskaperna i R är att väljs en rad eller kolumn ut reduceras detta automatiskt till en vektor. Vill vi inte att detta ska ske (om vi exempelvis fortfarande vill ha en data.frame) måste vi ange att formatet ska behållas med argumentet drop=FALSE.

```
iris[, 2, drop=FALSE]
iris[1:2, 2, drop=FALSE]
```

- 3. Läs in datamaterialet faithful med data(faithful). Använd ?faithful för att läsa på om datamaterialet. I denna data.frame, välj ut följande element:
 - (a) Värdet på rad 2 för variabeln eruptions

- (b) Rad 2
- (c) Variabeln waiting (se till att det fortfarande är en data.frame)
- (d) Rad 1 och 4
- 4. Precis som med vektorer kan vi välja ut rader och kolumner med logiska vektorer. Med relationsoperatorer kan vi därför plocka ut en delmängd av observationerna.

```
logi <- iris$Petal.Width > 1
newiris <- iris[logi, ]</pre>
```

- 5. Använd relationsoperatorer för att välja ut de observationer med en eruptions som är längre än 2 minuter. Spara det nya datat som newGeyser.
- 6. Precis som för vektorer i almännhet kan vi ändra värden i enskilda vektorer i en data.frame. Vill vi ändra alla värden i Petal.Width som är mindre än 1 till 0 gör vi bara på följande sätt:

```
iris[iris$Petal.Width < 1, "Petal.Width"] <- 0</pre>
```

- 7. Så vad gjordes ovan? Först valde vi ut de observationer som är mindre än 1. Därefter valde vi ut variabeln Petal.Width och tillskriver alla dessa element värdet 0.
- 8. Ändra på ett liknande sätt följande i faithful.
 - (a) Den första raden till 1.
 - (b) Det sista elementet i eruptions till 100. [Tips! length()]
 - (c) Alla värden större än 80 i waiting till 100. [Tips! relationsoperatorer]
- 9. För att ta bort rader eller variabler kan vi använda minustecknet, precis som för vektorer. Vill vi ta bort första och sista raden i iris kan vi göra på följande sätt.

```
iris <- iris[- c(1, nrow(iris)), ]</pre>
```

- 10. Pröva att ta bort rad 1 till 10 i faithful.
- 11. Nu kommer också funktionen order() till rätta. Med order får vi ut en vektor med index sorterade i storleksordning efter en vektor/variabel. Vill vi exempelvis sortera iris efter Petal.Length gör vi på följande sätt:

```
iris <- iris[order(iris$Petal.Length), ]
iris <- iris[order(iris$Petal.Length, decreasing = TRUE), ]</pre>
```

12. Pröva att sortera faithful på samma sätt efter variabeln waiting i fallande ordning.

2.4 * Extraproblem

- 1. Utgå från det förinstallerade datamaterialet rock och läs in detta dataset med data(). Vi ska nu åtgå från detta datamaterial och genomföra ett antal operationer.
 - (a) Börja med att skapa en ny variabel du kallar new_shape. Den ska beräknas på följande sätt:

$$new_shape = \frac{peri}{\sqrt{area}}$$

- (b) Jämför denna nya variabel med den gamla variabeln shape.
- (c) Skapa en normaliserad version av variabeln peri. D.v.s.

$$y = \frac{x - \bar{x}}{sd(x)}$$

 $\mathrm{d\ddot{a}r}\ x\ \mathrm{\ddot{a}r}\ \mathrm{peri}\ \mathrm{och}\ y\ \mathrm{\ddot{a}r}\ \mathrm{norm_peri}.$

Grundläggande databearbetning

Inte sällan behöver vi kombinera data från flera olika data.frames, matriser, vektorer på olika sätt. Många gånger är själva databearbetningarna som tar tid att göra innan vi kan påbörja de analyser vi är intresserade av. Följande manipulationer hör till de vi vanligen kan tänkas vilja göra.

Funktion	Beskrivning
rbind()	Kombinerar data.frames radvis.
cbind()	Kombinerar data.frames kolumnvis.
merge()	Kombinerar två data.frames med en ID-variabel
aggregate()	Aggregerar uppgifter efter ID-variabel

1. Vi börjar med att återigen läsa in våra dataset geyser och iris.

```
data(iris)
data(faithful)
```

3.1 Kombinera data med rbind() och cbind()

1. För att kombinera två data.frames radvis behöver databasen ha exakt samma variabler för att det ska fungera. Ett exempel ges nedan med iris. Om vi vill lägga ihop två de första tio raderna i iris och de sista 10 raderna gör vi på följande sätt:

```
upper10 <- iris[1:10, ]
lower10 <- iris[141:150, ]
newIris <- rbind(upper10 , lower10)</pre>
```

- 2. Pröva att på ett liknande sätt kombinera de första 5 raderna och de sista 5 raderna i faithful.
- 3. Vill vi istälet lägga ihop två data.frames kolumnvis gör vi det med cbind(). För att detta ska gå måste de data.frames vi vill lägga ihop både vara lika långa OCH vara sorterade på samma sätt. Med cbind() slås just bara två data.frames ihop kolumnvis, ingen hänsyn tas till ordningen. Nedan är ett exempel:

```
newIris <- cbind(upper10 , lower10)</pre>
```

4. Pröva att göra samma sak med datamaterialet faithful.

3.2 Sammanfoga data med merge()

En av de viktigaste funktionerna för datamanipulation i R är merge(). Med denna funktion kan vi kombinera två data.frames baserat på en eller flera ID-variabler. Detta är centralt när vi samkör olika data.frames.

1. Vi börjar med att skapa två data.frames som exempel. Skapa dessa med följande kod (det vi gör är att vi kör exemplen till funktionen merge() utan att skriva ut all kod):

```
example("merge", echo = FALSE)
```

- 2. Kontrollera att du nu har två dataset i din globala miljö. Ett som heter authors och ett som heter books. Titta på dessa dataset så du vet vad de innehåller.
- 3. Vi har nu två data.frames att arbeta med, en med böcker och en med författare. Vill vi nu kombinera dessa använder vi oss av merge(). Funktionen har argumenten x och y som är de två dataset vi vill kombinera. Vi behöver också ange vilka variabler vi ska använda som ID-variabler argumentet. Vill vi slå ihop authors med books gör vi på följande sätt:

```
res1 <- merge(x=authors, y=books, by.x = "surname", by.y = "name")
```

- 4. Titta på res1 och se hur sammanslagningen har gjorts.
- 5. Pröva nu att istället slå ihop books med authors.
- 6. I exemplet ovan får vi inte med ''R core'' då de inte finns med i båda data.frames. Vill vi få med allt i båda datamaterialen kan vi använda argumentet all=TRUE.

```
res1 <- merge(x=authors, y=books, by.x = "surname", by.y = "name", all=TRUE)</pre>
```

7. Ibland kanske vi inte vill få med alla ID från båda materialen utan bara från ett. För detta använder vi all.x=TRUE (för data.frame som anges som x) och all.y=TRUE motsvarande. Pröva att kombinera authors och books med dessa två argument. Pröva att kombinera de två datamaterialen med dessa argument. När får du med ''R Core'' i det kombinerade materialet?

3.3 Aggregera datamaterial med aggregate()

1. Vill vi aggregera delar av ett material använder vi funktionen aggregate(). Vi behöver ange vilket material vi vill aggregera, efter vilken eller vilka ID-variabler (inlagda som en lista) samt vilken funktion vi vill använda för att aggregera. Vill vi "skicka med" ytterligare argument till aggregeringsfunktionen lägger vi bara till dessa efter de övriga argumenten.

```
data(iris)
myAggr1 <- aggregate(x=iris$Sepal.Length, by=list(iris$Species), FUN=median)
myAggr2 <- aggregate(x=iris$Sepal.Length, by=list(iris$Species), FUN=length)
myAggr3 <- aggregate(x=iris$Sepal.Length, by=list(iris$Species), FUN=mean, rm.na=TRUE)</pre>
```

2. * Tänk på att det som händer inuti R är att varje variabel (sett som en vektor) delas upp efter by-variablerna. Sedan används funktionen som anges till FUN på varje uppdelad vektor. Det gör att vi kan skapa egna funktioner som vi sedan använder i aggregate(). Pröva koden nedan.

```
mean_median <- function(x) (mean(x) + median(x)) / 2
myAggr4 <- aggregate(x=iris$Sepal.Length, by=list(iris$Species), FUN=mean_median)</pre>
```

3.4 str()

För att undersöka objekt (vilket som hellst) i R finns funktionen str (från internal **str**ucture). Det är helt enkelt ett sätt att "titta in" i godtyckliga objekt och se hur de ser ut.

1. Pröva str() på ett antal av de objekt du skapat ovan.

```
x <- 1:10
str(x)
int [1:10] 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

str(iris)

'data.frame': 150 obs. of 5 variables:
    $ Sepal.Length: num 5.1 4.9 4.7 4.6 5 5.4 4.6 5 4.4 4.9 ...
    $ Sepal.Width: num 3.5 3 3.2 3.1 3.6 3.9 3.4 3.4 2.9 3.1 ...
    $ Petal.Length: num 1.4 1.4 1.3 1.5 1.4 1.7 1.4 1.5 1.4 1.5 ...
    $ Petal.Width: num 0.2 0.2 0.2 0.2 0.4 0.3 0.2 0.2 0.1 ...
    $ Species : Factor w/ 3 levels "setosa", "versicolor", ..: 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 ...

str(myAggr1)

'data.frame': 3 obs. of 2 variables:
    $ Group.1: Factor w/ 3 levels "setosa", "versicolor", ..: 1 2 3
    $ x : num 5 5.9 6.5</pre>
```

3.5 * Extraproblem

- 1. Utgå från det förinstallerade datamaterialet mtcars och läs in detta dataset. Vi ska nu åtgå från detta datamaterial och genomföra ett antal operationer.
 - (a) Börja med att skapa en ny variabel du kallar carName. Den ska innehålla namnen på bilarna och ska vara en textvektor (inte en faktorvariabel).
 - (b) Gör om variabeln som beskriver huruvida bilen har automatisk eller manuell växellåda till en faktorvariabel med etiketterna "Automatisk" och "Manuell".
 - (c) Skapa en ny kategorisk variabel som delar in bilar efter om de har fler eller färre än 130 (brutto) hästkrafter. Kalla variabeln hpCategory. Använd funktionen table() för att skapa en korstabell mellan dina två nya variabler. Nedan framgår "facit".

(d) Utgå nu från variabeln hpCategory ovan och beräkna medelvärdet för variabeln mpg efter vilken typ av växellåda bilen har. Ta dock bort de tre snabbaste bilarna (sett efter "1/4 mile time") innan du beräknar medelvärdet. Döp om den nya variabeln till amMpg.

- (e) Gör på ett liknande sätt och beräkna den genomsnittliga vikten för bilarna efter både kategorin hpCategory och typ av växellåda med aggregate(). Döp om den nya aggregerade variabeln till meanWeight.
- (f) Lägg nu till de nya variabler du skapat till det ursprungliga datamaterialet med merge().

Datastruktur: Listor

Listor är en mer generell datastruktur i R. En lista är en struktur där varje element kan vara en godtycklig annan datastruktur. Om vi exempelvis vill arbeta med 100 olika vektorer kan vi kombinera dem till en lista. Listor används ofta för att spara mer komplexa objekt i R där vi vill ha flera olika typer av datastrukturer. En data.frame är egentligen en lista i grund och botten som består av ett antal vektorer som är ordnade på samma sätt.

1. Antag att du har vektorer med de veckodagar som du behöver arbeta hårt, arbeta (mindre hårt) och har fri tid. Samt hur många timmar du ska arbeta hårt totalt.

```
hard_work <- c("Monday","Tuesday","Wednesday","Thursday")
work <- "Friday"
free <- c("Saturday","Sunday")
hardwork_hours <- c(2, rep(4, 3), 6, 0, 0)</pre>
```

2. Skapa en lista med vektorerna hard_work, hours, job och free och döp den till weekPlan. Skapa listan nedan:

```
weekPlan <- list(hard_work, hardwork_hours, work, free)</pre>
```

3. Precis som med variabler i data.frames kan vi namnge listornas element. Skapa listan nedan:

```
weekPlan_with_names <- list(hwork=hard_work, hours=hardwork_hours, work=work, free_time=free)</pre>
```

- 4. Undersök de två listor du skapat ovan med funktionerna summary() och length(). Vad är den stora skillnaden dem emellan?
- 5. Använd funktionen names () för att undersöka elementens namn.
- 6. Precis som i data.frames kan vi ändra namnen enkelt med indexering. Pröva att lägg till namn till weekPlan baserat på exemplet nedan:

```
names(weekPlan)[1] <- "HardWorkName"</pre>
```

7. För att lägga till ett element i en lista gör vi precis som med en vanlig vektor med c().

```
myList <- list("Hej", c(TRUE, FALSE))
c(myList, list(1:5))</pre>
```

```
[[1]]
[1] "Hej"

[[2]]
[1] TRUE FALSE

[[3]]
[1] 1 2 3 4 5
```

- 8. Pröva att lägga till textelementet 'my note' sist i listan weekPlan och döp listelementet där note ligger till myNote.
- 9. Har vi en lista med flera vektorer kan vi lägga ihop dessa vektorer med unlist().

```
num_list <- list(3:5, 10:15, 1, 20:22)
num_list
unlist(num_list)</pre>
```

4.1 Indexering av listor

Precis som med vektorer kan vi indexera listor. Dock kan det vara två saker vi vill göra. Antingen vill vi välja ut element i en lista (men fortsatt behålla objektet som en lista) eller så vill vi välja ut det objekt som ligger i listan.

För att välja ut en del av en lista (men fortfarande som en lista) används som vanligt hakparantes. Vill vi däremot välja ut objektet **inne i** listan används dubbel hakparantes. Då kan vi dock bara välja ut ett enda objekt i taget.

1. Skapa listan minLista:

```
minLista <- list("Hej", 1:10, c("Hej", "Karlsson"))
minLista[1]
minLista[[1]]
minLista[1:2]
minLista[[1:2]]</pre>
```

- 2. Välj work från weekPlan med [[]].
- 3. Pröva att välja det första och andra listelementet från weekPlan med [].
- 4. Precis som med vektorer kan vi ändra element i en lista genom att använda hakparanteser:

```
minLista[[1]] <- "K2"
minLista
minLista[2:3] <- list(hejsan=c(1,2,3), TRUE)
minLista
minLista[1] <- NULL
minLista</pre>
```

5. Radera nu note från listan weekPlan.

4.2 * Extraproblem

- Läs in datamaterialet faithful. [Tips! data()]
 Baserat på detta dataset. Plocka ut de enskilda variablerna i faithful och spara dem som enskilda element i en lista. Undersök vilka sätt att "välja ut" variabler i en data.frame som också fungerar för en lista.
- 2. Läs in datamaterialet mtcars. Skapa en ny lista du kallar fuel.
 - (a) Spara bilarnas namn som en textvektor. Kalla listelementet namn.
 - (b) Beräkna den genomsnittliga bränsleförbrukningen för alla bilar och spara detta i ett element du kallar meanMPG. Nedan framgår rätt resultat:

[1] 20.091

- (c) Spara sedan hela datamaterialet som ett element du kallar data. Ta dock bort de bilar som har en automatisk växellåda.
- (d) Utgå från det data du sparat i listan ovan och beräkna den genomsnittliga bilvikten och spara detta i ett nytt element du kallar meanWeight. Nedan framgår vad du borde få för värde:

[1] 2.411

(e) Ta bort elementet meanMPG.

Filhantering och grundläggande input och output (I/O)

Det är mycket sällan vi har nytta av de inbyggda datamaterialen i R, utan i de flesta fall behöver vi läsa in data från olika filformat. Detta brukar kallas I/O eller input och output.

För att läsa och skriva till filer utanför R behöver vi börja med att lära oss hur R kommunicerar med operativsystemets filsystem. Detta kan skilja sig mellan olika operativsystem hur det ser ut.

5.1 Filhantering

1. Använd funktionen getwd() för att se vilket som är ditt nuvarande "working directory" på datorn. Nedan är mitt working directory. Tänk på att en sökväg bara är ett textelement.

```
getwd()
[1] "/Users/manma97/Dropbox/Doktorandstudier/Undervisning/Statistisk programmering i R/KursRprgr
```

2. Med funktionen dir() kan vi se vilka filer som finns i den aktuella katalogen. Stämmer det med vad du väntar dig?

```
dir()
```

3. Spara resultatet (textelement) i variabeln myOldDir.

```
minSokvag <- getwd()
```

- 4. Välj en katalog du vill arbeta i och skriv ned sökvägen som ett textelement och spara som mittWorkingDirectory. [Tips: I R (och flera andra programmeringsspråk) har tecknet \ en särskild betydelse, vill du skapa en sökväg behöver du antingen använda / eller \\ för att skapa ett vanligt \ i en sökväg det gäller bara er som har en dator med Windows]
- 5. Det är möjligt i vissa operativsystem att manuellt söka sig fram till den sökväg vi vill använda oss av. Detta görs då med funktionen file.choose().
- 6. Använd setwd() och mittWorkingDirectory för att ändra ditt working directory i R.
- 7. Använd getwd() för att se att sökvägen har ändrats.

5.2 .csv-filer och .txt-filer

Som en första steg ska vi pröva att importera csv-filer och txt-filer. Vi ska nu pröva att läsa in filen Apple.txt som du kan ladda ned [här]. Vi ska också pröva att läsa in google.csv, denna fil kan du ladda ned [här].

1. Använd följande kod i R för att läsa in och studera filen "Apple.txt". Observera att koden nedan kräver att Apple.txt ligger i din working directory. Vad betyder sep='';'' och header=TRUE? [Tips: ?read.table]

```
# Read data
apple <- read.table(file="Apple.txt",sep=";", header=TRUE)</pre>
```

- (a) Studera den data.frame du läst in med funktionerna head() och tail().
- 2. Upprepa uppgift för google.csv och spara datat som google men använd read.csv() eller read.csv2() (det finns olika funktioner för europeisk standard och amerikans standard för csv-filer) istället för read.table(). Vilken funktion fungerar för den aktuella csv-filen?
- 3. För att exportera dataset gör man på ett liknande sätt med funktionerna write.csv(), write.csv2() och write.table(). Pröva att spara ned datasetet apple som en .csv-fil på detta sätt.

```
write.csv(apple,file="Apple.csv")
```

4. Pröva nu att spara ned google som en textfil med write.table().

5.3 .Rdata-filer

Rdata-filer är troligtvis det mest effektiva sättet av alla att spara data som filer (jmf med SAS, SPSS, Excel och csv). Det är R:s dataformat och bygger på en komprimering av materialet. Fördelen är att vi också kan spara flera R-objekt i en och samma Rdata-fil. För att arbeta med .Rdata-filer använder vi oss av save() och load().

1. Pröva att spara datasetet apple i R-format som Apple.RData i din working directory.

```
save(apple,file="Apple.Rdata")
```

- 2. Pröva att spara både apple och google som storebror.RData.
- 3. Använd save.image() för att spara ned allt det du har i ditt "Global enviroment" som allt JagHar.RData.

```
save.image(file="alltJagHarData.Rdata")
```

- 4. Använd dir() för att se att filerna har sparats korrekt i ditt workspace.
- 5. Använd ls() to för att se vilka variabler som finns i R:s "workspace".
- 6. Rensa det du har i ditt workspace med rm(list=ls()).
- 7. Ladda filen apple.RData med funktionen load(). Vilka objekt har du laddat in i R?
- 8. Rensa ditt Global enviroment igen med rm(). Ladda filen storebror. RData med funktionen load(). Vilka objekt har du laddat in i R?
- 9. Rensa ditt Global enviroment igen med rm(). Ladda filen alltJagHar.RData Vilka objekt har du laddat in i R?

Del II Inlämningsuppgifter

Tips!

Inlämningsuppgifterna innebär att konstruera funktioner. Ofta är det bra att bryta ned programmeringsuppgifter i färre små steg och testa att det fungerar i varje steg.

- 1. Lös uppgiften med vanlig kod direkt i R-Studio (precis som i datorlaborationen ovan) utan att skapa en funktion.
- 2. Testa att du får samma resultat som testexemplen.
- 3. Implementera koden du skrivit i 1. ovan som en funktion.
- 4. Testa att du får samma resultat som i testexemplen, nu med funktionen.

Automatisk återkoppling med markmyassignment

Som ett komplement för att snabbt kunna få återkoppling på de olika arbetsuppgifterna finns paketet markmyassignment. Med detta är det möjligt att direkt få återkoppling på uppgifterna i laborationen, oavsett dator. Dock krävs internetanalsutning.

För att installera markmyassignment krävs paketet devtools (som därför först måste installeras):

```
> install.packages("devtools")
> devtools::install_github("MansMeg/markmyassignment")
```

För att automatiskt återkoppla en laboration behöver du först ange vilken laboration det rör sig om på följande sätt:

```
> library(markmyassignment)
> set_assignment("[assignment path]")
```

där [assignment path] är en adress du får av läraren till varje laboration.

För att se vilka uppgifter som finns i laborationen kan du använda funktionen show_tasks() på följande sätt:

```
> show_tasks()
```

För att få återkoppling på en uppgift använder du funktionenen mark_my_assignment(). För att rätta samtiga uppgifter i en laboration gör du på följande sätt:

```
> mark_my_assignment()
```

Tänk på att uppgifterna som ska kontrolleras måste finnas som funktioner i R:s globala miljö. Du kan också kontrollera en eller flera enskilda uppgifter på följande sätt:

```
> mark_my_assignment(tasks="foo")
> mark_my_assignment(tasks=c("foo", "bar"))
```

Det går också att rätta en hel R-fil med samtliga laborationer. Detta är bra att göra innan du lämnar in din laboration. För att rätta en hel fil gör du på följande sätt:

```
> mark_my_assignment(mark_file = "[my search path to file]")
```

där [my search path to file] är sökvägen till din fil.

Obs! När hela filer kontrolleras måste den globala miljön vara tom. Använd rm(list=ls()) för att rensa den globala miljön.

Inlämningsuppgifter

För att använda markmyassignment i denna laboration ange:

```
Loading required package: methods
Loading required package: yaml
Loading required package: testthat
Loading required package: httr

lab_path <-
"https://raw.githubusercontent.com/MansMeg/KursRprgm/master/Labs/Tests/d2.yml"
set_assignment(lab_path)

Assignment set:
D2 : Statistisk programmering med R: Lab 2
```

6.1 leap_year()

Den 29 februari är en skottdag i kalendern och inträffar var fjärde år som exempelvis 2004, 2008, 2012 and 2016. Det vill säga de år som är jämt delbara med fyra. År som är jämt delbara med 100 innehåller inte skottdagar om de inte samtidgt är jämt delbara med 400. Exempelvis innehöll året 1900 inte en skottdag medan år 2000 innehöll en skottdag.

Vi ska skapa en funktion som testar om en vektor av år är skottår eller ej och returnerar detta som en data.frame. Skapa en funktion som heter <code>leap_year()</code>. Funktionen ska ha argumentet <code>years</code> som ska vara en textvektor.

Exempel på hur du kan implementera funktionen:

- 1. Konvertera years till en numerisk vektor.
- 2. Använd den numeriska vektorn för att testa om varje givet år är ett skottår. Generera en logisk vektor som är TRUE om året är ett skottår.
- 3. Skapa en data.frame med två variabler, years och leap_year. Variabeln years ska innehålla de den konverterade numeriska vektorn years och leap_year ska innehålla en logisk indikator, TRUE om året är ett skottår och annars FALSE.

Här är testexempel på hur funktionen ska fungera:

```
> my_test_years <- c("1900", "1984", "1997", "2000", "2001")
> my_result <- leap_year(years = my_test_years)
> str(my_result)
```

```
'data.frame': 5 obs. of 2 variables:
         : num 1900 1984 1997 2000 2001
 $ leap_year: logi FALSE TRUE FALSE TRUE FALSE
> my_result
  years leap_year
  1900
            FALSE
2
  1984
            TRUE
3 1997
            FALSE
4 2000
            TRUE
5 2001
            FALSE
```

6.2 matrix_trace()

Diagonalmatriser och en matris spår (även kallad **trace**) är viktigt inom den linjära algebran. Mer information finns **här**. Vi ska nu skapa en funktion för att beräkna en matris spår. Funktionen ska kallas matrix_trace() och ha argumentet X, som är en godtyckligt stor kvadratisk matris. En matris spår är summan av dess diagonalelement:

$$\operatorname{tr}(A) = a_{11} + a_{22} + \ldots + a_{nn} = \sum_{i=1}^{n} a_{ii}$$

Funktionen matrix_trace() ska returnera matrisens spår som ett numeriskt värde. Exempel på hur du kan implementera funktionen:

- 1. Sätt värdena som inte ligger på diagonalen till 0. [Tips! upper.tri(), lower.tri(), diag()]
- 2. Gör om matrisen till en vektor och summera värdena.

Här är testexempel på hur funktionen ska fungera:

```
> A <- matrix(2:5, nrow=2)
> matrix_trace(X = A)

[1] 7
> B <- matrix(1:9, nrow=3)
> matrix_trace(X = B)

[1] 15
```

6.3 fast_stock_analysis()

Vi ska nu skapa en funktion för att göra en snabb analys av ett dataset som finns sparat som .csv. Detta är ett exempel på användningsområde för funktioner i R. Mycket data kommer in löpande och då kan det vara så att vissa standardanalyser vill vi göra snabbt med en förprogrammerad funktion. Vi ska skapa en funktion fast_stock_analysis() med argumentet file_path och period_length. Syftet är att snabbt analysera de senaste dagarnas aktiekurs.

Funktionen ska läsa in en .csv - fil som anges av argumentet file_path och returnera en lista med de namngivna listelementen total_spridning, medel_slutpris, slutpris_upp och datum.

Exempel på hur du kan implementera funktionen:

1. Läs in data (csv) med argumentet file_path (innehåller både filnamn och sökväg). Använd funktionen read.csv(). [Tips! tänk på stringsAsFactors innebär att datumvariablerna blir en faktorvariabel].

Obs! file_path ska bara innehålla sökvägen till filen, filen ska läsas in inne i funktionen.

- 2. Plocka ut de senaste period_length antal dagar från datasetet (anta att de senaste aktiekurserna är högst upp).
- 3. Räkna ut de värden som ska returneras av funktionen:
 - (a) total_spridning (ett numeriskt element) är skillnaden mellan det högsta värdet på High och det lägsta värdet på Low under perioden.
 - (b) medel_slutpris (ett numeriskt element) är det genomsnittliga slutpriset under perioden.
 - (c) slutpris_upp (ett logiskt element) är ett logiskt värde som anger TRUE om slutpriset första dagen under perioden är lägre än slutpriset den sista dagen under perioden.
 - (d) datum (vektor med två textelement) ska innehålla det första och det sista datumet för perioden. OBS! Detta ska vara en textvektor, inte en faktor.
- 4. Sätt ihop dessa värden till en namngiven lista med namnen ovan.

Här är testexempel på hur funktionen ska fungera (**Obs!** Detta är var min fil ligger, du behöver ange din egen sökväg):

```
appleFilePath <- "C:/minRkurs/filer/AppleTest.csv"</pre>
```

```
myList1 <- fast_stock_analysis(file_path = appleFilePath, period_length=5)
str(myList1)

List of 4
$ total_spridning: num 11.8
$ medel_slutpris : num 425
$ slutpris_upp : logi FALSE
$ datum : chr [1:2] "2012-01-24" "2012-01-18"

myList2 <- fast_stock_analysis(file_path = appleFilePath, period_length=10)
str(myList2)

List of 4
$ total_spridning: num 12.7
$ medel_slutpris : num 424
$ slutpris_upp : logi FALSE
$ datum : chr [1:2] "2012-01-24" "2012-01-10"</pre>
```

Grattis! Nu är du klar!